

מחאת הנשים ברוזנשטראסה ב-27 בפברואר 1943
"הפבריק-אקציון"
דברים לזכרון בטקס הזכרון בברלין, ה-27 בפברואר 2024
ד"ר משה אברהם אופנברג, ק"ק עדת ישראל, ברלין

גבירותיי ורבותי היקרים:

הרצח השיטתי של 6 מיליון יהודים לא צלח רק בגלל שהמפלגה הנאצית הייתה כל כך חזקה או בגלל שהיטלר היה כל כך אכזרי. זה לא היה מספיק. הרצח-עם נגד היהודים התאפש בגלל שרוב הגרמנים - מה שקראו ה"פולקסגעמיינשפט" כך רצה ומשום שההתנגדות הייתה כמעט אפסית. למעט חריגים בודדים, הרוב לא הזיז אצבע ע"מ לעזור ליהודים.

היום אנו זוכרים חריג אחד מיוחד במינו. הנשים מהרוזנשטראסה ("רחוב השושנים"). הן הוכיחו שההתנגדות הייתה אפשרית ושאכן היה טעם להתנגד באנו היום להנציח את זכרן - אנו זוכרים את הנרדפים, את אלה אשר נלקח מהם כל הזכויות, את אלה שגורשו ושנרצחו גברים, נשים וילדים יהודים. אנו מעלים על נס את המחאה האמיצה של הנשים. דוגמא אישית שלא תישכח! יהי זכרך ברוך!

כדוגמא אחת מיני רבות אנו זוכרים אחת, את הגברת גרטרוד - ליפסי - אשן, לבית טום. היא הצליחה לשחרר את בעלה, פריץ אשן, מהטפרים של הגסטפו. וכך הצילה אותו מגירוש לאושוויץ. היא הייתה אז אמא לילד קטן בן 5, שלשמחתינו נמצא איתנו כאן היום: עורך הדין קלאוס אשן. נשים אלו עברו תקופה קשה מאוד. הגיבורות האלה שעזרו ליהודים לשרוד. היו בודדות מאוד, מבודדות, מושמצות

*

?מה קרה עם נשים אלו אחרי מאי 1945, כשהגסטאפו כבר לא היה קיים שום דבר. שום דבר לא קרה. הן לא זכו להכרה, לא כיבדו אותן, לא זכו להערכה כלשהי. אמנם נכון: המדינה הגרמנית הנאצית הובסה - אבל האנטישמיות לא מבחינת המנהל הציבורי, עם שיקום האליטות בפוליטיקה, במישור המשפטי, הכלכלי, במדע, בבונדסוור, וכו' המשטר הקודם עם אותם האנשים נשאר מיוצג היטב עד סוף שנות ה-70.

ובחברה?

הסוציאליזציה האנטישמית של הדור אחרי 45
עברה לשולחן המשפחתי ולשולחן העליז של הברים
-שני מעוזים יציבים של תמימות גרמנית

?והיהודים

הרוב ממילא כבר לא היה בנמצא. כך או כך

המותר לשאול

האם אלה שהצליחו להגר, שניצלו ושרדו התבקשו אי פעם לחזור לגרמניה
האם המעטים שחזרו מרצונם התקבלו בשמחה ובברכה? האם הם זכו לתחושה שהיו
חסרים, שהתגעגעו אליהם בגרמניה
למעשה, העובדה היא שגרמניה, אם במערב ואם במזרח לא הייתה שום דאגה ודרישה
לשובם של היהודים ובענין זה לא נעשה שום מאמץ
היהודים ששרדו לא היו מענינים. הם יכלו להישאר איפה שהיו ולמעשה
רובם הגדול גם נשאר שם
פעם חיו בגרמניה 560,000 יהודים. כיום יש 95,000
הרוב אינם צאצאים של אלה שחיו כאן לפני 1933

ההתמודדות עם האנטישמיות לאחר השואה היה עניין של הדחקה ושכחה
חרטה אמיתית, רגשות אשמה וכפרה – אלו היו תופעות אקזוטיות

*

ההתפרצות המאסיבית של שנאת יהודים ואנטישמיות הקשורה לישראל
אחרי ה-7 באוקטובר בגרמניה הייתה מיוחדת במינה אך לא בלתי מוסברת
האנטישמיות השתלבה היטב בשדרת "זוננאלה" שברובע נויקלן של ברלין
אבל לא לטעות: היו הייתה ונשארתי מימין ועד שמאל: מוצר תוצרת גרמניה
כבר דואגת לזה AfD-מפלגת ה
מוסתר או מוכחש: הפיל היה תמיד בחדר

מבט לאחור

?איך היו קוראים לזה במשך שנים רבות בנימה סלחנית ולא מכאיבה
"לעולם לא עוד מלחמה!" - "לעולם לא עוד פאשיזם"
אמירת המילה אנטישמיות לא הייתה נפוצה במיוחד
המונחים "גזענות ושנאת זרים" - למרות שהם לא אותו דבר
...שימשו תחליף

*

אחרי הפוגרום של ה-7 באוקטובר, לא הייתה רק חגיגה
חלק מהציבור הגיב בתמיכה
היו תופעות של אהדה ליהודים שנרצחו, עונו ונחטפו. נכון
החמלה והאהדה הספיקו אבל רק לזמן קצר
כשישראל הגיבה בעוצמה, אז בא הסוף
היהודים מוכיחים יכולת פעולה? הרצון הטוב כלפיהם ניגמר

*

כרגע החיים היהודיים אינם נטולי סכנה.
אתה יכול להפוך למטרה של בריונות, יכולים להעליב אותך, לאיים עליך
אפילו להכות אותך.

בברלין, למשל
אוניברסיטת הומבולדט, האוניברסיטה החופשית, ההמבורגר באנהוף
נשף הסיום של פסטיבל הסרטים ברלינאלה. כל אלה יכולים להפוך לזירות מאד לא נוחות
עם אווירה אנטי-יהודית

בארועים מסוג זה
ללא עוררין ישראל מואשמת ברצח עם
על החטופים בידי ארגון הטרור
כמעט ולא מדברים; וגם לא על
אלה שאחראים למצב הנוכחי במזרח התיכון, אלה שפרצו בהתקפה הרצחנית
שלטון החמאס בעזה.
את הגורמים האלה פשוט מסתירים
והקהל התרבותי באולם הארועים מקבל כל זה
בהסכמה שְׁבִישְׁתִּיקָה ו/או במחיאות כפיים

התורה מספרת על עמלק: אותה דמות עם היסטורית, התגלמות הרשע בגורל היהודי
מטאפורה זו משמשת במשך אלפי שנים כסמל לשנאת יהודים
בתורה, במפתיר בו מוזכר עמלק יש שתי מילות מפתח
זכור - לא תשכח
המילה הראשונה **זכור!** מזכירה לנו
לא לשכוח את הדברים הרעים והכואבים שחווינו
המילה האחרונה **לא תשכח!** מורה לנו להיזכר בדברים הטובים להם זכינו

ועל כן אנחנו לא שוכחים
תודתנו והכרתנו לנשים האמיצות של הרוזנשטראסה